

HET VERPLEGEN VAN PATIENTEN IN VERBLIJFS- AFDELINGEN VOOR LANGDURIGE BEHANDELING

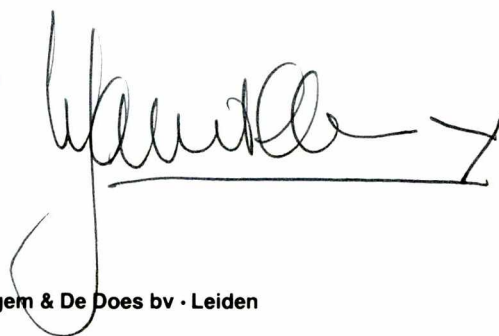
Onder redactie van drs. Joseph Kessels

i.s.m. De ERUDIET centrale school te ASSEN,
en de psychiatrische ziekenhuizen Licht en Kracht,
Groot Bronswijk, Beileroord en Dennenoord.

Beste Joseph,

Samen helpen we de
instellingen met deze
publicatie weer een
stapje verder.

Wij danken je voor
je waardevolle bijdrage!

..... Spruyt, Van Mantgem & De Does bv · Leiden

..... EDUCatieve
UITGEVERS

Bestelnummer 865401 ISBN 90 238 2047 9

© 1988 SPRUYT, VAN MANTGEM & DE DOES BV / LEIDEN

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotocopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Deel I Beschrijving van de leereenheid	7
1 Inleiding bij de leereenheid Hoofddoel en tussentermen	8
2 Leerdoelen	9
3 Toetsen en opdrachten	12
4 Planningsoverzicht van de leereenheid Verdeling blokweken en stageweken	21
Deel II Handleiding voor het schoolgedeelte	23
5 Beschrijving van de lessen	24
– Leerdoel	
– Tijd	
– Leergebied/vak	
– Korte omschrijving van de inhoud	
– Suggesties voor de werkwijze	
– Literatuursuggesties	
Deel III Handleiding voor de praktijk	37
6 Inleiding	38
6.1 Tijdsbesteding	39
7 Aanwijzingen voor de praktijk- en werkbegeleiding	39
7.1 Introductie van de leerling	39
7.2 Tussenevaluatie	40
7.3 Eindbeoordeling	40
Deel IV Procesbeschrijving	43
8 Procesbeschrijving	44
8.1 Toelichting op de stappen	44

Woord vooraf

De Bison van SOVOV biedt een nieuw produkt aan.

Samen met de Erudiet te Assen en met vertegenwoordigers van de aangesloten instellingen hebben medewerkers van SOVOV het afgelopen jaar gewerkt aan de ontwikkeling van een leereenheid voor de B-opleiding: 'Het verplegen van bewoners in een verblijfsafdeling voor langdurige behandeling'.

In overleg met de samenwerkende opleiding is gekozen voor een leereenheid uit de tweede leerperiode. We hopen dat dit produkt een steun kan zijn bij de invulling van het Opleidingswerkplan.

SOVOV heeft met het maken van dit produkt ervaring willen opdoen in het ontwikkelen van leereenheden, zoals bedoeld is in de nieuwe regelingen. Het produkt bestaat dan ook uit:

- deel I: Beschrijving van de leereenheid;
- deel II: Handleiding voor het schoolgedeelte;
- deel III: Handleiding voor de praktijk;
- deel IV: Procesbeschrijving.

In de procesbeschrijving hebben de ontwikkelaars de ervaringen vastgelegd die opgedaan zijn bij het werken aan de leereenheid.

Het ontwikkelen van een leereenheid gaat niet van een leien dakje!

Opdracht

We hebben de ontwikkelaars gevraagd om samen met school- en praktijkopleiders een leereenheid te ontwerpen voor de tweede leerperiode. De leereenheid moet gebaseerd zijn op de tussen- en eindtermen van de nieuwe regelingen. Verder moet in de leereenheid een integratie gerealiseerd worden van:

- theorie en praktijk;
- beroepsondersteunende vakken in het centrale leergebied verpleegkunde;
- persoonsvormende aspecten en beroepsvormende aspecten.

Werkwijze

Bij het uitvoeren van de opdracht hebben we de ontwikkelaars verzocht de onderstaande werkwijze te volgen.

- 1 Stel een ontwikkelgroep samen waarin opleiders uit de school en uit de praktijk plaatsnemen.
 - 2 Maak een keuze voor een leereenheid en selecteer enkele tussentermen uit de regeling.
 - 3 Maak zorgvuldige taakanalyses in de praktijk. Het doel is zo concreet mogelijk vastleggen wat in de praktijk van de leerling gevraagd wordt aan inzichten, vaardigheden, probleemoplossend vermogen en houdingen om aan de gekozen tussentermen te kunnen voldoen.
 - 4 Formuleer de concrete leerdoelen op grond van het materiaal uit de taakanalyses.
 - 5 Ontwerp de (geïntegreerde) toetsen. Vat de toetsen op als hulpmiddel om de leerling straks het bewijs te laten leveren dat hij de beoogde leerresultaten heeft bereikt.
 - 6 Ontwerp de benodigde onderwijsleersituaties met het bijbehorende materiaal voor docenten, praktijkopleiders en leerlingen.
-

Bij de beoordeling van de leereenheid door SOVOV hebben vooral onderwijskundige criteria een rol gespeeld. Alvorens tot publikatie over te gaan, zijn we nagegaan of het produkt aan de vormeisen voldoet en of het tot stand is gekomen vanuit de hierboven beschreven werkwijze.

De keuze van het onderwerp en de inhoudelijke invulling zijn geheel overgelaten aan de ontwikkelgroep.

Wij willen ook graag onderstrepen dat deze leereenheid slechts een voorbeeldfunctie heeft: 'Zo zou je het kunnen aanpakken en in dit concrete geval is het er zo uit gaan zien'.

Graag willen we van de gebruikers van deze leereenheid reacties ontvangen. Ook zijn we geïnteresseerd in de ervaringen die anderen opdoen bij het ontwikkelen van leereenheden. Samen kunnen we dan misschien een praktische vorm vinden om op grond van de regelingen voor de leerlingen in de gezondheidszorg een hoogwaardige opleiding te ontwerpen.

SOVOV dankt de Erudiet, de psychiatrische ziekenhuizen Licht en Kracht, Groot Bronswijk, Dennenoord en Beileroord en de ontwikkelaars die, soms in wanhoop, aan de totstandkoming van de leereenheden hebben gewerkt.

SOVOV wenst de gebruikers van deze leereenheid veel succes toe, veel sterkte bij het realiseren van een voor velen ongewone aanpak en veel plezier bij het uitvoeren van de opleiding!

drs. Karin Janssen-Teluy
directeur SOVOV

Deel I

BESCHRIJVING VAN DE
LEEREENHEID

1 Inleiding bij de leereenheid

Het hoofddoel van deze leereenheid is: het verplegen van patiënten in verblijfsafdelingen voor langdurige behandeling.

De leerling kan met behulp van deze leereenheid verpleeg- en begeleidingsplannen opstellen en uitvoeren die erop gericht zijn:

- de kwaliteit van het wonen te bevorderen;
- de zelfzorg te vergroten, in stand te houden of indien nodig over te nemen.

Deze leereenheid is gemaakt voor de tweedejaars leerling. Tijdens deze tweede leerperiode heeft de leerling zeven theorieblokweken.

gedurende die blokweken wordt deze leereenheid aangeboden. Behalve deze leereenheid werkt de leerling aan andere leereenheden.

In het theorie-onderwijs zal naast het vergaren van nieuwe kennis en vaardigheden, meer het accent moeten liggen op integratie van praktijkervaringen en theorie.

Tijdens de blokweken zullen er dan ook een aantal uren moeten worden ingeroosterd voor overleg leerling/praktijkbegeleider/theoriedocent.

Voor het volgen van deze leereenheid is het uiteraard noodzakelijk dat de leerling op een verblijfsafdeling voor langdurige behandeling werkt.

Bij de keuze van deze leereenheid, namelijk 'Verplegen van patiënten in verblijfsafdelingen voor langdurige behandeling', hebben de volgende uitgangspunten een rol gespeeld:

- de bestaande modulaire opbouw van de totale opleiding;
 - de wenselijkheid om geïntegreerd te toetsen;
 - de vertaalde tussentermen uit 'de regeling' te weten:
 - de leerling is in staat ervoor te zorgen dat het gezellig is in een kleine groep van chronische patiënten met 24-uurs begeleiding;
 - de leerling is in staat om te zien of de patiënten zich goed wassen, eten, slapen, poepen en zich bezighouden. De leerling is in staat om hier adequaat op te reageren en uitvoering aan te geven;
 - de leerling moet onderscheid kunnen maken tussen de verschillende taken van andere disciplines en zijn eigen taken en handelt daar naar;
 - de leerling maakt aan patiënten duidelijk waarom goed wassen, slapen, eten enz. noodzakelijk is;
 - de leerling brengt impliciete en expliciete zorgen en wensen van patiënten over aan andere disciplines en collega's;
 - de leerling geeft de patiënt de ruimte: de leerling is in staat meer begeleidend dan leidend te werken;
 - de leerling is in staat om te zien welke patiënten wel/niet bij elkaar passen;
 - de leerling kan patiënten bij 'het leven' houden. Hij prikkelt de patiënten tot de uiterste grens van hun kunnen;
 - de leerling is in staat feedback te geven op het gebeuren in de groep;
 - de leerling is in staat de invloed van zijn eigen gedrag te zien en te bespreken met de geëigende personen en op een geëigende manier (leerlingen, collega's, docenten, andere disciplines etc.);
 - de leerling neemt actief deel aan patiëntenbesprekingen. Hij is in staat zo'n bespreking voor te bereiden, te verwoorden en te vertalen naar de aanwezigen.
-

Naar aanleiding van bovenstaande uitgangspunten en tussentermen zijn taakanalyses uitgevoerd in een viertal psychiatrische ziekenhuizen. In deze taakanalyses is nagegaan met welke taken de leerling belast wordt tijdens het werken op een verblijfsafdeling voor langdurige behandeling. Naast de verpleegkundige zorg is ook aandacht besteed aan de persoonlijke problemen waar een leerling mee te maken krijgt bij het werken op een dergelijke afdeling. Op deze wijze is getracht om in deze leereenheid een integratie tot stand te brengen van:

- de praktijk en de theorie;
- de persoons- en de beroepsvormende aspecten.

Het materiaal voor deze leereenheid, waaronder het rooster, wordt zowel aan leerlingen als aan theorie- en praktijkdocenten uitgereikt.

Een aantal leerdoelen komt wekelijks terug op het lesrooster, omdat deze leerdoelen dermate uitgebreid zijn, of omdat in deze leerdoelen attitude-ontwikkeling wordt nagestreefd, of omdat dit leerdoel sterk afhankelijk is van praktijksituaties.

2 Leerdoelen

De tussentermen en de taakanalysegegevens hebben geleid tot de volgende leerdoelen.

Leerdoel 1

Een bijdrage leveren aan een verpleeg- c.q. begeleidingsplan van de individuele bewoner in verblijfsafdelingen voor langdurige behandeling.

- Observeren en interpreteren van gedrag van bewoners en het bieden van gepaste en gewenste hulp.
- Leren kennen van de individuele wensen van bewoners.
- Contact leggen met bewoners.
- Contacten tussen de bewoners onderling bevorderen.
- De invloed van het eigen gedrag kunnen aanwenden om de rust in de groep te bevorderen.
- Herkennen van dreigende agressie en deze zoveel mogelijk voorkomen.
- Uitvoering geven aan het dagschema.
- Bevorderen van structuur, discipline en regelmaat.
- In het (multidisciplinair) teamoverleg een bijdrage leveren aan het verpleeg- c.q. begeleidingsplan van de individuele bewoner.

Leerdoel 2

De bewoners stimuleren waar nodig en mogelijk de volgende activiteiten zelf uit te voeren: wassen, douchen, baden, aankleden, eten, verzorgen van de haren, nagels knippen en het zorgdragen voor de kleding en bezittingen.

Leerdoel 3

De leerling kan beoordelen of de kleding van de bewoner verschoond moet worden.

Leerdoel 4

De leerling begeleidt de bewoner bij de aankoop van nieuwe kleren.

Leerdoel 5

De leerling gaat van elke bewoner de ziekte- en levensgeschiedenis na. De leerling is in staat om op basis van deze ziekte- en levensgeschiedenis het gedrag van de bewoners te observeren en te interpreteren en vervolgens gepaste en gewenste hulp te bieden.

Leerdoel 6

Stimuleren van de huiselijke recreatie: gezamenlijk koffie, thee en borreltje drinken. Uitnodigen tot het spelen van spelletjes, zingen, breien. Voorbereiden en begeleiden van feesten, vakanties, uitstapjes, fietstochtjes en wandelen. De leerling kan aangeven voor welke vormen van huishoudelijke recreatie elke bewoner in aanmerking kan komen.

Leerdoel 7

Leiding geven aan en begeleiding geven bij de huishoudelijke zorg: bedden verschonen en opmaken, tafel dekken, maaltijden verzorgen, afwas, schoonmaken van het gezamenlijk woongedeelte en van de slaapkamers, verfraaien van het woon- en slaapgedeelte.

Leerdoel 8

De leerling moet overzicht kunnen geven van de huishoudelijke taken in de woongroep.

Leerdoel 9

De leerling kan beoordelen welke van deze taken door de bewoner kunnen worden uitgevoerd.

Leerdoel 10

De leerling moet in staat zijn om met de bewoners afspraken te maken over de uitvoering van betreffende taken.

Leerdoel 11

Leiding geven aan groepsgesprekken (huiskamergesprekken) met de bewoners:

- gesprekken met betrekking tot huishoudelijk werk;
- gesprekken met betrekking tot het als groep samenleven en de daarbij behorende problemen;
- gesprekken met betrekking tot bijzondere gebeurtenissen (nieuwe bewoner, gast, feest e.d.).

De leerling is in staat om in een gesprek met de groep iedereen aan het woord te laten komen en er zorg voor te dragen dat iedereen de gemaakte afspraken begrijpt.

Leerdoel 12

Herkennen van eenvoudige ziektebeelden, zoals koorts, griep, diarree, obstipatie, huisongelukjes en het verlenen van adequate eerste hulp. Het tijdig kunnen inschakelen van de huisarts.

Leerdoel 13

De leerling is in staat om de bijdrage van de andere disciplines te omschrijven en deze in te schakelen wanneer dat nodig is.

Leerdoel 14

Het herkennen van conflicten tussen bewoners en deze conflicten kunnen hanteren.

- Ervoor zorgdragen dat bewoners elkaar niet lastig vallen.
- Conflicten kunnen oplossen.
- De vaardigheid van de bewoners vergroten om dreigende conflicten te voorkomen of om deze zelfstandig op te lossen.

Leerdoel 15

De leerling is in staat ervoor te zorgen dat conflicten niet escaleren.

De leerling moet kunnen aangeven welke situaties aanleiding geven tot ruzies en kan deze situaties zo nodig vermijden.

Leerdoel 16

De leerling moet kunnen verklaren waarom structuur, discipline en regelmaat het wonen in een groep vergemakkelijkt.

Leerdoel 17

Een bijdrage leveren aan het ontwerp van een activiteitenplan dat door de individuele bewoner buiten de woongroep wordt gevolgd.

Leerdoel 18

De leerling moet kunnen aangeven welke invloed de diverse activiteiten kunnen hebben op het functioneren van de individuele bewoner.

Leerdoel 19

De leerling kan activiteiten aangeven die de mogelijkheden van de bewoner maximaal aanspreken.

Leerdoel 20

De leerling moet begeleiding geven bij het zoeken naar normen en grenzen binnen de woongroep. Deze normen en grenzen betreffen o.a.:

- het schoonhouden van de woonomgeving;
- het verzorgen van zichzelf (wassen en scheren);
- rekening houden met elkaar (niet alles alleen opeten, elkaar niet tiranniseren, elkaar helpen).

De wijze waarop de leerling deze begeleiding aanpakt is sterk afhankelijk van de eigen normen met betrekking tot uiterlijke verzorging en sociaal gedrag. Tevens leven er in het team verschillende opvattingen over dergelijke samenleefgewoonten. Van de leerling verwacht men dat hij met deze vaak tegenstrijdige zaken kan omgaan.

Leerdoel 21

De leerling zal moeten leren omgaan met angst voor lichamelijk contact, agressie, emotionaliteit en seksualiteit in de woongroep.

Het langdurig samenwonen van psychiatrische patiënten binnen een woongroep leidt tot specifieke uitingsvormen van lichamelijk contact, agressie, emotionaliteit en seksualiteit.

De leerling moet deze uitingsvormen kunnen herkennen en zich bewust worden van de reacties die deze bij hemzelf teweegbrengen (reacties van angst, afkeer, weerstand, bevrijding en genot).

De leerling moet in staat zijn voor zichzelf een zodanige houding te kiezen waardoor hij de bewoner niet tekort doet en zichzelf niet schaadt. Hij moet daarbij met name rekening houden met zijn macht over de oudere, afhankelijke bewoner. Tevens moet hij reeds bestaande gedragspatronen kunnen accepteren.

Leerdoel 22

De leerling is in staat om de bewonersgroep te begeleiden bij het sterven van een medebewoner.

3 Toetsen en opdrachten

Bij elk leerdoel is gezocht naar mogelijkheden om de leerling het bewijs te laten leveren dat hij het betreffende leerdoel heeft bereikt.

Dit heeft geleid tot de volgende reeks van 17 toetsen en opdrachten.

Een gedeelte van de opdrachten zal in de praktijk uitgevoerd moeten worden, een gedeelte in de school.

Bij de beoordeling van de toetsen/opdrachten zijn de docent verpleegkunde, de praktijkbegeleider en de werkbegeleider betrokken. Incidenteel zal ook een vakdocent, het afdelingshoofd of een ervaren collega een bedrage moeten leveren.

De uitwerking van het praktijkgedeelte van de hierna volgende toetsen/opdrachten zal ongetwijfeld een grote rol spelen bij de totstandkoming van de praktijkbeoordeling.

Toets 1 (bij leerdoel 1 en 5)

De kerntaak van een B-verpleegkundige in een woongroep voor langdurige behandeling is het leveren van een bijdrage aan het verpleeg- c.q. begeleidingsplan.

Tot het leveren van een bijdrage horen o.a.:

- observeren en interpreteren van gedrag van bewoners en het bieden van gepaste en gewenste hulp;
- leren kennen van de individuele wensen van bewoners;
- contact leggen met bewoners;
- contacten tussen bewoners onderling bevorderen;
- de invloed van het eigen gedrag kunnen aanwenden om de rust in de groep te bevorderen;
- herkennen van dreigende agressie en deze zoveel mogelijk voorkomen;
- uitvoering geven aan het dagschema;
- bevorderen van structuur, discipline en regelmaat;
- in het (multidisciplinair) teamoverleg een bijdrage leveren aan het verpleeg- c.q. begeleidingsplan van individuele bewoner.

Opdrachten

- a Kies drie bewoners en bestudeer de verpleeg- c.q. begeleidingsplannen.
 - b Omschrijf voor elke bewoner welke bijdrage je kunt leveren aan de uitvoering van het verpleeg- c.q. begeleidingsplan. Volg bij je omschrijving de activiteiten die hierboven beschreven staan en vul deze zo concreet mogelijk in.
-

- c Leg je beschrijving ter beoordeling voor aan de werkbegeleider, de praktijkbegeleider en aan de docent verpleegkunde.
- d Verleen gedurende een periode van drie weken de gepaste en gewenste hulp.
- e Vraag een ervaren collega of de praktijkbegeleider om je regelmatig te observeren.
- f Leg je praktijkervaringen vast in een verslag.

Toets 2 (bij leerdoel 2 en 3)

Een belangrijke taak van een verpleegkundige die werkt op een verblijfsafdeling voor langdurige behandeling, is het stimuleren van de bewoners de volgende activiteiten zelfstandig uit te voeren, zoals: wassen, douchen, baden, aankleden, eten, verzorgen van de haren, nagels knippen en het zorgdragen voor de kleding en bezittingen.

Opdrachten

- a Ga van elke bewoner na welke van deze activiteiten de bewoner zelfstandig kan uitvoeren.
- b Geef bij elke bewoner aan met welke activiteiten deze zelfzorg uitgebreid kan worden. Motiveer deze uitbreiding.
- c Maak voor twee of drie bewoners een plan op welke wijze je te werk kan gaan om het beoogde resultaat te bereiken. Neem in dit plan ook een tijdplanning op.
- d Bespreek dit plan met het team, de werkbegeleider en met de docent verpleegkunde.
- e Voer dit goedgekeurde plan uit.
- f Bespreek periodiek je vorderingen.
- g Ga na verloop van tijd na in welke mate je in je voornemens geslaagd bent. Wat is er gelukt, wat niet? Probeer te verklaren wat de oorzaken zijn geweest van het slagen of falen.
- h Maak een verslag van de punten a t/m g van deze toetsopdracht. Leg dit verslag ter beoordeling voor aan het team, de werkbegeleider en aan de docent verpleegkunde.
- i Voeg aan dit verslag een beschouwing toe over de theoretische achtergronden betreffende het stimuleren van de zelfzorg. Leg deze beschouwing ter beoordeling voor aan de docent verpleegkunde.

Toets 3 (bij leerdoel 4)

Een van de kenmerken van 'beschut wonen' is dat geprobeerd wordt om de zelfstandigheid van de bewoners zoveel mogelijk te bevorderen. Dit komt ook tot uiting in het doen van boodschappen en het kopen van kleding.

Opdrachten

- a Kies in overleg met het afdelingshoofd twee bewoners die je gaat begeleiden bij het kopen van kleding.
 - b Welke argumenten liggen ten grondslag aan deze keuze van bewoners?
 - c Ga na welke richtlijnen er binnen de instelling bestaan ten aanzien van het zelfstandig kopen van kleding (bestedbaar bedrag, afrekening e.d.).
-

- d Bereid samen met de bewoners de aankoop voor. Welke afspraken worden hierbij gemaakt.
- e Vraag een ervaren verpleegkundige met jullie mee te gaan naar de kledingzaak.
- f Op welke wijze komt de keuze voor het kopen van kleren tot stand? Welke invloed heb jij gehad op de keuze? Welke problemen doen zich voor bij het kopen van kleren?
- g Maak een verslag met betrekking tot de punten a t/m f. Laat dit verslag becommentariëren door de ervaren collega. Leg het verslag vervolgens ter beoordeling voor aan het afdelingshoofd en de praktijkbegeleider.
- h Maak een kort verhaal over de 'grenzen van de zelfstandigheid van de bewoner' waarin je de relevante literatuur verwerkt die betrekking heeft op het 'beschut wonen'. Leg dit verhaal ter beoordeling voor aan de docent verpleegkunde.

Toets 4 (bij leerdoel 6)

Een belangrijk bestanddeel van het dagprogramma van de bewoners bestaat uit de huiselijke recreatie. Veel voorkomende vormen daarvan zijn:

- gezamenlijk koffie, thee en borreltje drinken;
- uitnodigen tot het spelen van spelletjes, zingen, breien;
- voorbereiden en begeleiden van feesten, vakanties, uitstapjes, fietstochtjes en wandelen.

Opdrachten

- a Geef voor elke bewoner in de woongroep aan welke vormen wel en welke niet in aanmerking komen. Beargumenteer je antwoord.
- b Kies twee bewoners uit die moeilijk te bewegen zijn om aan diverse vormen van huiselijke recreatie deel te nemen. Ontwerp een plan dat erin voorziet deze bewoners meer te betrekken bij de gezamenlijke huiselijke recreatie.
- c Leg dit plan voor ter beoordeling aan de werkbegeleider.
- d Voer het plan uit.
- e Maak een verslag van je bevindingen.
- f Probeer vanuit de literatuur je bevindingen te ondersteunen.
- g Leg ter beoordeling je literatuurbeschouwing voor aan de docent verpleegkunde.

Toets 5 (bij de leerdoelen 7, 8, 9 en 10)

Een belangrijke verpleegkundige taak op een langdurige verblijfsafdeling is het leiding geven aan en begeleiding geven bij de huishoudelijke zorg, zoals: bedden verschonen en opmaken, tafel dekken, maaltijden verzorgen, afwas, schoonmaken van het gezamenlijke woongedeelte en van de slaapkamers. Verfraaien van het woon- en slaapgedeelte.

Opdrachten

- a Geef een overzicht van de huishoudelijke taken binnen de woongroep waar jij werkt.
 - b Geef van elke bewoner aan welke taken door hem of haar uitgevoerd kunnen worden en welke niet. Motiveer je overwegingen.
-

- c Maak een weekrooster voor de huishoudelijke taken en maak hierover met de bewoners afspraken.
Welke moeilijkheden levert het maken van afspraken op? Probeer deze moeilijkheden te verklaren. Welke voorstellen heb je gedaan om deze moeilijkheden op te lossen?
- d Maak een verslag van de punten a t/m c en leg dit verslag ter beoordeling voor aan de werkbegeleider en aan de praktijkbegeleider.
- e Probeer vanuit de literatuur te beschrijven welke belangen er gediend worden met het samenwerken aan huishoudelijke taken binnen een woongroep. Leg deze beschrijving voor aan de docent verpleegkunde.

Toets 6 (bij leerdoel 11)

Bij het wonen in een groep op een verpleegafdeling voor langdurige behandeling, is een belangrijk onderdeel het voeren van huiskamergesprekken met betrekking tot:

- huishoudelijk werk;
- de problemen behorende bij het samenleven in een groep;
- bijzondere gebeurtenissen zoals een nieuwe bewoner, een gast, een feest e.d.

De taak van de verpleegkundige is leiding te geven aan deze huiskamergesprekken. Deze leiding bestaat uit:

- het leiding geven aan zo'n gesprek;
- het introduceren van een onderwerp;
- zorgen dat iedereen aan het woord komt;
- zorgen dat iedereen de gemaakte afspraken begrijpt.

Opdrachten

- a Kies in overleg met de leiding van de afdeling één van bovenstaande onderwerpen voor een huiskamergesprek.
- b Bereid dit gesprek voor:
 - maak een lijstje met punten die je in dit gesprek aan de orde wilt hebben;
 - welke moeilijkheden denk je dat dit gesprek zal opleveren?
 - hoe denk je te reageren als deze moeilijkheden zich voordoen?
- c Bespreek deze voorbereiding met de werkbegeleider.
- d Leid deze huiskamerbespreking en vraag een ervaren verpleegkundige deze bij te wonen. Vraag deze observator een aantal punten op te schrijven voor de nabespreking.
- e Vergelijk de nu opgedane ervaringen uit deze gesprekken met datgene wat in de literatuur over huiskamerbespreking staat.
- f Maak een overzicht van de belangrijkste verschillen en overeenkomsten.
- g Leg dit voor aan de docent verpleegkunde.

Toets 7 (bij leerdoel 12)

De verpleegkundige die leiding geeft aan een woongroep zal ook eenvoudige ziektebeelden moeten kunnen herkennen zoals koorts, griep, diarree, obstipatie, huisongelukjes, het verlenen van adequate eerste hulp en het tijdig kunnen inschakelen van de huisarts.

Opdrachten

- a Hoe vaak heb je de laatste drie maanden de huisarts moeten waarschuwen? Op grond waarvan nam je de beslissing om de huisarts te bellen?
- b Heb je in deze periode, zonder de huisarts te waarschuwen, zelf medicijnen (aspirientjes, laxeetabletten, temperatuur opgenomen en pleisters geplakt) gegeven? Waarvoor was dat?
- c Welke regels gelden in de instelling met betrekking tot deze middelen?
- d Voor een aantal bewoners in de woongroep is het vaak heel lastig vast te stellen of iemand echt de huisarts nodig heeft of dat er een andere vorm van zorg nodig is.
Geef drie voorbeelden waarin je aangeeft hoe je uiteindelijk beoordeeld hebt of er iets aan de hand was of niet.
- e Probeer een algemene gedragslijn te formuleren ten aanzien van het inschakelen van de huisarts in de woongroep.
- f Bespreek deze gedragslijn met het hoofd van de afdeling.

Toets 8 (bij leerdoel 13)

Om de kwaliteit van het wonen te bevorderen en de zelfzorg te ondersteunen, kan de verpleegkundige gebruik maken van andere disciplines.

Opdrachten

- a Ga na, welke disciplines ten dienste staan van een verblijfsafdeling voor langdurige behandeling.
- b Omschrijf van elke discipline waaruit haar specifieke bijdrage bestaat.
- c Geef voor elke discipline een aantal concrete situaties aan waarin je deze discipline voor specifieke hulp of zorg zou willen invoeren.
- d Laat je overzicht door vertegenwoordigers van de door jou beschreven disciplines becommentariëren.

Toets 9 (bij leerdoel 14 en 15)

Daar waar mensen intensief met elkaar omgaan en/of samenwonen zullen ook conflicten ontstaan. Van de verpleegkundige zal binnen een woongroep gevraagd worden:

- ervoor zorg te dragen dat bewoners elkaar niet lastig vallen;
- conflicten op te lossen;
- de vaardigheid van de bewoners te vergroten om dreigende conflicten te voorkomen of om deze zelfstandig op te lossen;
- ervoor zorg te dragen dat conflicten niet escaleren.

Dat is niet altijd een gemakkelijke opgave.

Opdrachten

- a Omschrijf welke mogelijkheden je hebt om op bovenstaande wijze conflicten te hanteren.
 - b Beschrijf drie praktijksituaties waarin zich (dreigende) conflicten hebben voorgedaan.
 - c Geef daarbij aan wat jij hebt gedaan om het conflict niet te laten escaleren.
-

- d Geef daarbij ook aan op welke wijze je de vaardigheid van de bewoners kunt vergroten om dreigende conflicten zelfstandig op te lossen.
- e Op welke wijze komen jouw ervaringen overeen met wat er in de literatuur beschreven staat over conflicten in de woongroep?

Toets 10 (bij leerdoel 15)

Als je langer op een verblijfsafdeling voor langdurige behandeling werkt, leer je steeds beter de situaties herkennen die aanleiding geven tot ruzies.

Opdrachten

- a Beschrijf een aantal van dat soort situaties.
- b Geef daarbij ook aan wat je kunt doen om een escalerend conflict te vermijden.

Toets 11 (bij leerdoel 14 en 15)

Hieronder staan twee probleemsituaties. Beantwoord bij elke probleemsituatie de bijbehorende vragen.

Probleemsituatie I

Een bepaalde woongroep bestaat uit 10 personen. Piet is bedlegerig en heeft koorts. Hij ligt de hele dag in bed, alleen op een kamer met gesloten deur. Mia en Doris vragen veel aandacht. Zij moeten met alles geholpen worden (wassen, aan- en uitkleden, eten en toilet maken).

Het is gebruikelijk om 10.00 uur gezamenlijk koffie te drinken. De verpleegkundige zet koffie. Zij vraagt of iemand kopjes wil klaarzetten. Truus doet dit. De verpleegkundige komt met koffie en iets lekkers. Zij geeft iedereen koffie en deelt de cake uit. De rest van de koffie, melk en suiker wordt in de kast gezet.

Zij gaat nu naar Piet. Piet wordt verbonden. (Hij heeft een ontsteking aan zijn voet.) Ook krijgt hij iets te drinken. De overige bewoners zijn alleen in de huiskamer.

Na een half uur komt de verpleegkundige terug en merkt dat de koffie, de suiker en de koffiemelk helemaal op zijn.

Vragen

- a Is dit een probleem?
- b Hoe moet je dit proberen te voorkomen?
- c Zo ja, hoe voorkom je dat?

Probleemsituatie II

Herman staat elke ochtend op tijd op om te ontbijten en naar 'zijn werk' te gaan. Annie, één van de andere bewoners, heeft voor de tweede keer 's nachts alle melk opgedronken. Herman vindt bij zijn ontbijt alleen nog wat karnemelk, waar hij niet van houdt. Hij heeft geen zin om thee te zetten. Hij is zeer ontstemd. 'Als dit morgen weer gebeurt, dan zwaait er wat voor Annie. Zij blijft 's avonds lang in de woonkamer rondhangen, gaat niet op tijd naar bed, drinkt alle melk op en 's ochtends komt ze niet met d'r luie gat uit bed. Ik moet het maar nemen dat er voor mij geen melk is, terwijl ik toch op tijd opsta en gewoon naar m'n werk ga.

Dat moet nu maar eens afgelopen zijn.’
Je vindt Herman op deze manier mokkend bij het ontbijt.

Vragen

- a Wat kun je als verpleegkundige doen?
- b Welke overwegingen spelen hier een rol?

Toets 12 (bij leerdoel 16)

Opdrachten

- a Het wonen in een groep wordt vergemakkelijkt door middel van structuur, discipline en regelmaat. Probeer te verklaren waarom dat zo is.
- b Probeer je antwoord vanuit de literatuur te ondersteunen.
- c Leg je antwoord en de literatuurbeschouwing voor aan de docent verpleegkunde.

Toets 13 (bij leerdoel 17 en 18)

Een aantal bewoners heeft op hun dagprogramma activiteiten staat die buiten de woongroep worden gevolgd.

Opdrachten

- a Ga van vier bewoners na welke buitenactiviteiten regelmatig voor hen gepland staan.
- b Volg deze bewoners tijdens deze activiteiten.
- c Probeer te omschrijven welke invloed de diverse activiteiten hebben op het functioneren van de bewoner.
- d Welke van deze invloeden zijn bewust bedoeld?
- e Welke van deze invloeden zijn niet bedoeld? (Gunstig of ongunstig?)
- f Ga in de literatuur na welke doelstellingen doorgaans nagestreefd worden met behulp van buitenactiviteiten.
- g Waarop berust de effectieve werking van deze activiteiten?

Toets 14 (bij leerdoel 19)

Bij het ontwerpen van een activiteitenplan voor de individuele bewoner kan de verpleegkundige belangrijke suggesties geven. Suggesties die voortkomen uit intensieve observaties in en buiten de woongroep.

Opdrachten

- a Bestudeer de activiteitenplannen van drie bewoners. Ga na op welke wijze deze geplande activiteiten aansluiten bij de mogelijkheden van de bewoners.
 - b Welke wijzigingen zou je willen voorstellen in het activiteitenplan?
 - c Motiveer je suggesties.
-

Toets 15 (bij leerdoel 20)

Als je leiding geeft aan een woongroep, spelen de hele dag normen en grenzen een rol. De verpleegkundige moet de bewoners begeleiden bij het zoeken naar deze normen en grenzen.

Opdrachten

- a Inventariseer een aantal situaties waarbij de opvattingen met betrekking tot normen en grenzen verschillen.
Deze normen en grenzen komen tot uiting binnen de algehele richtlijnen voor de instelling, maar ook in de mening van de teamleden.
- b Waarin zijn deze opvattingen strijdig?
- c Probeer voor jezelf te omschrijven welke eisen je stelt aan de bewoners ten aanzien van:
 - schoonhouden van het huis;
 - verzorgen van jezelf;
 - rekening houden met elkaar.Welke eisen stel je jezelf?
- d Geef voorbeelden van grote verschillen tussen het leven in de woongroep en je eigen thuissituatie voor wat betreft:
 - schoonhouden van de woonomgeving;
 - verzorgen van zichzelf;
 - rekening houden met elkaar.
- e Wat zijn regels die je thuis niet hoeft te gebruiken, maar die je in de woongroep wel moet hanteren?
Welke regels moet je in de woongroep niet te stellen die je thuis wel moet gebruiken?
- f In hoeverre moet je je aanpassen om het verschil tussen het leven in de woongroep en het leven thuis aan te kunnen?
- g Zijn deze problemen over normen en grenzen onderwerp van gesprek in het teamoverleg? En hoe wordt daarmee omgegaan?
- h Formuleer naar aanleiding van het bovenstaande een aantal vraagpunten die je voor wilt leggen aan je praktijkbegeleider.

Toets 16 (bij leerdoel 21)

Het is helemaal niet vreemd als je als verpleegkundige angstgevoelens hebt voor lichamelijk contact, agressie, emotionaliteit en seksualiteit. Het is voor de verpleegkundige belangrijk een zodanige houding te kiezen, dat hij de bewoner niet tekort doet en zichzelf niet schaadt. Bij het aannemen van een dergelijke houding is het belangrijk dat je een aantal gedragspatronen en uitingsvormen leert kennen en begrijpen. Tevens moet je je als verpleegkundige bewust zijn van de macht die jij hebt over de oudere afhankelijke bewoner.

Opdrachten

- a Maak een overzicht van veel voorkomende uitingsvormen van lichamelijke contact, agressie, emotionaliteit en seksualiteit op jouw afdeling.
 - b Probeer in het overzicht aan te geven wat je naar vindt, of waar je bang voor bent, of wat je prettig vindt.
 - c Hoe gaan collega's met deze situaties om?
-

- d Wat spreekt je daarin aan, wat staat je daarin tegen?
- e Probeer in de literatuur beschrijvingen te vinden die gaan over deze specifieke gedragsvormen.
- f Welke antwoorden biedt de literatuur je bij het oplossen van jouw problemen in de praktijk?
- g Probeer naar aanleiding van deze opdracht het gewenste verpleegkundig handelen te omschrijven voor de situaties die je bij a geïnventariseerd hebt.
- h Wat zou je graag willen leren om situaties die je nu moeilijk vindt in de toekomst beter te kunnen hanteren?
- i Maak samen met de praktijkbegeleider een plan om aan deze punten te werken.

Toets 17 (bij leerdoel 22)

In een bewonersgroep voor langdurige behandeling is het sterven van een medebewoner een zeer ingrijpende situatie. Als je leiding geeft aan zo'n groep zul je de medebewoners moeten helpen bij de verwerking van het stervensproces van de medebewoner.

Deze opdracht is alleen uit te voeren als je een sterfgeval in de groep hebt meegemaakt.

Opdrachten

- a Welke veranderingen heb je waargenomen in het gedrag van de medebewoners? Hoe interpreteer je deze veranderingen?
 - b Kun je de veranderingen die je waargenomen hebt in relatie brengen met de in de literatuur aangegeven fasen in het rouwproces?
 - c Hoe heb je geprobeerd het leven in de woongroep daaraan aan te passen? (Aan wie heb je bijzondere aandacht gegeven en waarom? Wat deed je in de hele groep en wat individueel? Wat liet je op de oude voet doorgaan en wat paste je aan?) Bij wie zocht je zelf begeleiding?
 - d Bespreek deze rouwverwerking met je praktijkbegeleider.
-

4 Planningsoverzicht van de leereenheid

Totaal-overzicht: Het verplegen van patiënten in verblijfsafdelingen voor langdurige behandeling

Blokweek 1

Doel : Introductie
Tijd : 1 uur
Docent : VK

Doel : 1
Tijd : 8 uur
Docent : VK

Doel : 5
Tijd : 3 uur
Docent : Gezondheidskunde/
Ziektekunde

Doel : 5
Tijd : 8 uur
Docent : VK

Doel : 21, 22
Tijd : 2 uur
Docent : VK

Praktijkperiode

Blokweek 2

Doel : 2, 3, 4
Tijd : 4 uur
Docent : Gezondheidskunde/VK

Doel : 12
Tijd : 6 uur
Docent : Ziektekunde/VK

Doel : 5
Tijd : 3 uur
Docent : Gezondheidskunde/
Ziektekunde

Doel : 5
Tijd : 8 uur
Docent : VK

Doel : 21, 22
Tijd : 2 uur
Docent : VK

Praktijkperiode

Blokweek 3

Doel : 6
Tijd : 3 uur
Docent : Gezondheidskunde/VK

Doel : 7, 8, 9, 10, 11
Tijd : 10 uur
Docent : Gezondheidskunde/VK

Doel : 5
Tijd : 3 uur
Docent : Gezondheidskunde/VK

Doel : 5
Tijd : 8 uur
Docent : Verpleegkunde

Doel : 21, 22
Tijd : 2 uur
Docent : Verpleegkunde

Praktijkperiode

Blokweek 4

Doel : 13
Tijd : 4 uur
Docent : Ziektekunde/VK

Doel : 5
Tijd : 3 uur
Docent : Gezondheidskunde/VK

Doel : 5
Tijd : 8 uur
Docent : Verpleegkunde

Doel : 21, 22
Tijd : 2 uur
Docent : Verpleegkunde

Praktijkperiode

Blokweek 5

Doel : 14, 15
Tijd : 4 uur
Docent : Gezondheidskunde/VK

Doel : 16
Tijd : 3 uur
Docent : Verpleegkunde

Doel : 5
Tijd : 3 uur
Docent : Gezondheidskunde/VK

Doel : 5
Tijd : 8 uur
Docent : Verpleegkunde

Doel : 21, 22
Tijd : 2 uur
Docent : VK

Praktijkperiode

Blokweek 7

Doel : 20, 14
Tijd : 6 uur
Docent : Gezondheidskunde

Doel : 5
Tijd : 3 uur
Docent : Gezondheidskunde/VK

Doel : 5
Tijd : 8 uur
Docent : Verpleegkunde

Doel : 21, 22
Tijd : 2 uur
Docent : Verpleegkunde

Praktijkperiode

Blokweek 6

Doel : 17, 18, 19
Tijd : 3 uur
Docent : Ziektekunde/VK

Doel : 5
Tijd: : 3 uur
Docent : Gezondheidskunde/VK

Doel : 5
Tijd : 8 uur
Docent : Verpleegkunde

Doel : 21, 22
Tijd : 2 uur
Docent : Verpleegkunde

Praktijkperiode

Deel II

HANDLEIDING VOOR HET
SCHOOLGEDEELTE

5 Beschrijving van de lessen

Hierna volgt een invulling van de lessen die een bijdrage kunnen leveren aan de leerdoelen.

Bij elk onderdeel is aangegeven:

- op welk leerdoel dit onderdeel betrekking heeft;
- hoeveel tijd eraan besteed kan worden;
- binnen welk leergebied/vak dit onderdeel valt;
- een korte omschrijving van de inhoud;
- suggesties voor de werkwijze;
- literatuursuggesties.

Bij het ontwerp van dit gedeelte is bij elk doel de vraag gesteld: welke onderwijsleersituaties moeten we de leerling binnen de school aanbieden om hem in staat te stellen de beoogde doelen te realiseren.

Blokweek	1
Leerdoel	Introductie leereenheid
Tijd	50 minuten
Leergebied/vak	Verpleegkunde
Inhoud	Informatie over: <ul style="list-style-type: none">- de opzet van de module- voorwaarden voor deelname- voorwaarden voor afsluiting, met name theorie- en praktijkopdrachten- tussentijdse gesprekken met leerling/praktijk- en/of theorie docent- het lesrooster- te volgen werkwijze door de leerling- wanneer moet wat zijn ingeleverd- literatuur- leergebieden en vakken

Blokweek	Elke blokweek
Leerdoel 5	De leerling gaat van elke bewoner de ziekte- en levensgeschiedenis na. De leerling is in staat om op basis van deze ziekte- en levensgeschiedenis het gedrag van de bewoners te observeren en te interpreteren en vervolgens gepaste en gewenste hulp te bieden
Tijd	150 minuten
Leergebied/vak	Gezondheidskunde/ziektekunde
Inhoud	Aandacht moet worden besteed aan individuele ziekte- en levensgeschiedenis van bewoners. Verwerking van gegevens leerstof uit alle vakken naar deze categorie bewoners. Tevens is er ruimte voor nieuwe leerstof
Suggestie voor werkwijze	Elke week moet de leerling een aantal vragen formuleren. Aan de docent de taak om de leerling wegwijs te maken in de leerstof
Literatuursuggestie	De docent selecteert literatuur op grond van ervaringen/vragen van de leerlingen

Blokweek	Elke blokweek
Leerdoel 5	De leerling gaat van elke bewoner de ziekte- en levensgeschiedenis na. De leerling is in staat om op basis van deze ziekte- en levensgeschiedenis het gedrag van de bewoners te observeren en te interpreteren en vervolgens gepaste en gewenste hulp te bieden
Tijd	400 minuten
Leergebied/vak	Verpleegkunde/M+T
Inhoud	Aandacht wordt besteed aan de methodische opzet van begeleidingsplannen. Accenten moeten liggen op de doelstelling van woonafdelingen. Doelen in de begeleidingsplannen zijn geen behandeldoelen. Het zijn meer criteria voor gepaste en gewenste hulp
Suggesties voor didactische werkvormen Voortgang bespreken van praktijkopdrachten	Leerlingen werken individueel begeleidingsplannen uit. Een voorgedrukt exemplaar wordt gegeven. De docent is te consulteren. Resultaten en problemen bij de uitwerking worden in de klas besproken. Leerling zal om gegevens te kunnen verzamelen, de mogelijkheid moeten hebben om deze opdracht gedeeltelijk op zijn afdeling uit te voeren
Literatuursuggestie	Verpleegdossier Rest-de Bakker, K. van, Methodisch werken in de verpleging. Tijdstroom, Lochem, 1982

Blokweek	I - onderdeel 2
Leerdoel 1	<p>Een bijdrage leveren aan verpleeg- c.q. begeleidingsplan van individuele bewoners in verblijfsafdelingen voor langdurige behandeling.</p> <ul style="list-style-type: none">– Observeren en interpreteren van gedrag van bewoners en het bieden van gepaste en gewenste hulp– Leren kennen van de individuele wensen van bewoners– Contact leggen met bewoners– Contacten tussen de bewoners onderling bevorderen– De invloed van het eigen gedrag kunnen aanwenden om de rust in de groep te bevorderen– Herkennen van dreigende agressie en deze zoveel mogelijk voorkomen– Uitvoering geven aan het dagschema– Bevorderen van structuur, discipline en regelmaat– In het (multidisciplinair) teamoverleg een bijdrage leveren aan het verpleeg- c.q. begeleidingsplan van de individuele bewoner
Tijd	400 minuten
Leergebied/vak	Verpleegkunde/Practicum gecombineerd met andragogie
Inhoud	<p>Tijdens de les aandacht besteden aan begrippen uit de literatuur.</p> <p>Illustreren van theorie met praktijkvoorbeelden over samenstellen, organisatie en begeleiden van een leefgroep</p>
Suggestie voor werkwijze	<p>Onderwijsleergesprek, practicum.</p> <p>Steeds aan praktijkopdracht refereren.</p> <p>Practicum uit boek blz. 198-199</p>
Literatuursuggestie	<p>Janzig, C. en Kerstens, J., Groepsgericht werken in een therapeutisch milieu. Stafleu, Alphen aan de Rijn, 1984</p>

Blokweek	2
Leerdoel 2	De bewoners stimuleren waar nodig en mogelijk de volgende activiteiten zelf uit te voeren: wassen, douchen, baden, aankleden, eten, verzorgen van de haren, nagels knippen en zorgdragen voor kleding en bezittingen
Leerdoel 3	De leerling kan beoordelen of de kleding van de bewoner verschoond moet worden
Leerdoel 4	De leerling begeleidt de bewoner bij de aankoop van nieuwe kleren
Tijd	200 minuten
Leergebied/vak	Gezondheidskunde; verpleegkunde
Inhoud	Toelichting op normale persoonlijke hygiëne, waaronder kleding, wassen, haarverzorging. Informatie over financiën en uitkeringen. Normen, waarden m.b.t. kleding, hygiëne en verzorging
Suggestie voor werkwijze	Onderwijsleergesprek. Doceren van financiële regelingen/uitkeringen. Diverse catalogi van postorderbedrijven gebruiken
Literatuursuggestie	Altschul, A, en Simpson, R., Psychiatrische verpleegkunde, Stafleu, Alphen aan de Rijn, 1980 Pos, H.J. en Westenberg, F. e.a. Recht en psychiatrische patiënt. Vermande, 1986

Blokweek	2
Leerdoel 12	Herkennen van eenvoudige ziektebeelden, zoals koorts, griep, diarree, obstipatie, huisongelukjes en het verlenen van adequate eerste hulp. Het tijdig kunnen inschakelen van de huisarts
Tijd	300 minuten
Leergebied/vak	Ziektekunde/verpleegkunde
Inhoud	Eerste hulp bij de meest voorkomende huisongelukjes. Toegespitst op de leefafdeling
Suggestie voor werkwijze	Doceren, practicum met kleine groepen leerlingen (max. 8). Praktijkopdracht bespreken
Literatuursuggestie	Jong-Berkhout, T. de, Snelle hulp geboden. Samson-Stafleu, Leiden, 1986

Blokweek	3
Leerdoel 6	Stimuleren van de huiselijke recreatie: gezamenlijk koffie, thee, borreltje drinken. Uitnodigen tot het spelen van spelletjes, zingen, breien. Voorbereiden en begeleiden van feesten, vakanties, uitstapjes, fietstochtjes en wandelen. De leerling kan aangeven voor welke vormen van huishoudelijke recreatie elke bewoner in aanmerking kan komen
Tijd	150 minuten
Leergebied/vak	Gezondheidskunde/VK - MT
Inhoud	Naast een theoretische toelichting over een gewoon gesprek (tijdens de koffie of de thee) wordt er vooral geoefend in het 'gewoon' praten. Betekenis van het gezellig praten
Suggestie voor didactische werkvormen	In groepen van max. 12 leerlingen wordt er gewerkt met behulp van video en bandrecorder
Literatuursuggestie	Hollander, D. den, De kunst van het gewoon praten, Tijdschrift voor Ziekenverpleging, 20, 615-619, 1985

Blokweek	3
Leerdoel 7	Leiding geven aan en begeleiding geven bij de huishoudelijke zorg: bedden verschonen en opmaken, tafel dekken, maaltijden verzorgen, afwas, schoonmaken van het gezamenlijke woongedeelte en van de slaapkamers, verfraaien van het woon- en slaapgedeelte
Leerdoel 8	De leerling moet een overzicht kunnen geven van de huishoudelijke taken in de woongroep
Leerdoel 9	De leerling kan beoordelen welke van deze taken door de bewoner kunnen worden uitgevoerd
Leerdoel 10	De leerling moet in staat zijn om met de bewoners afspraken te maken over de uitvoering van betreffende taken
Leerdoel 11	Leiding geven aan groepsgesprekken (huiskamergesprekken) met de bewoners: <ul style="list-style-type: none">– gesprekken met betrekking tot huishoudelijk werk– gesprekken met betrekking tot het als groep samenleven en de daarbij behorende problemen– gesprekken met betrekking tot bijzondere gebeurtenissen (nieuwe bewoner, gast, feest e.d.). De leerling is in staat om in een gesprek met de groep iedereen aan het woord te laten komen en er zorg voor te dragen dat iedereen de gemaakte afspraken begrijpt
Tijd	500 minuten
Leergebied/vak	Gezondheidskunde/verpleegkunde
Inhoud	Het leiding kunnen geven en het kunnen maken van afspraken, zowel met bewoners als met andere disciplines
Suggestie voor didactische werkvormen	Inleiding van het onderwerp, daarna in twee kleine groepen onderwijs-leergesprek over weekroosters; aan praktijkopdracht refereren; daarna practicum over besprekingen. Zie voor dit practicum de practicum genoemd in het boek 'De verpleegkundige in bespreking en gesprek', hoofdstuk 1 t/m 4
Literatuursuggestie	Kerstens, J. en Meulen, J. v.d., De verpleegkundige in bespreking en gesprek. Stafleu, Leiden, 1978 Holman, B. en Wennink, J., Gedachten en data rond verblijfspsychiatrie, St. Centrum St. Bavo, Noordwijkerhout, 1985

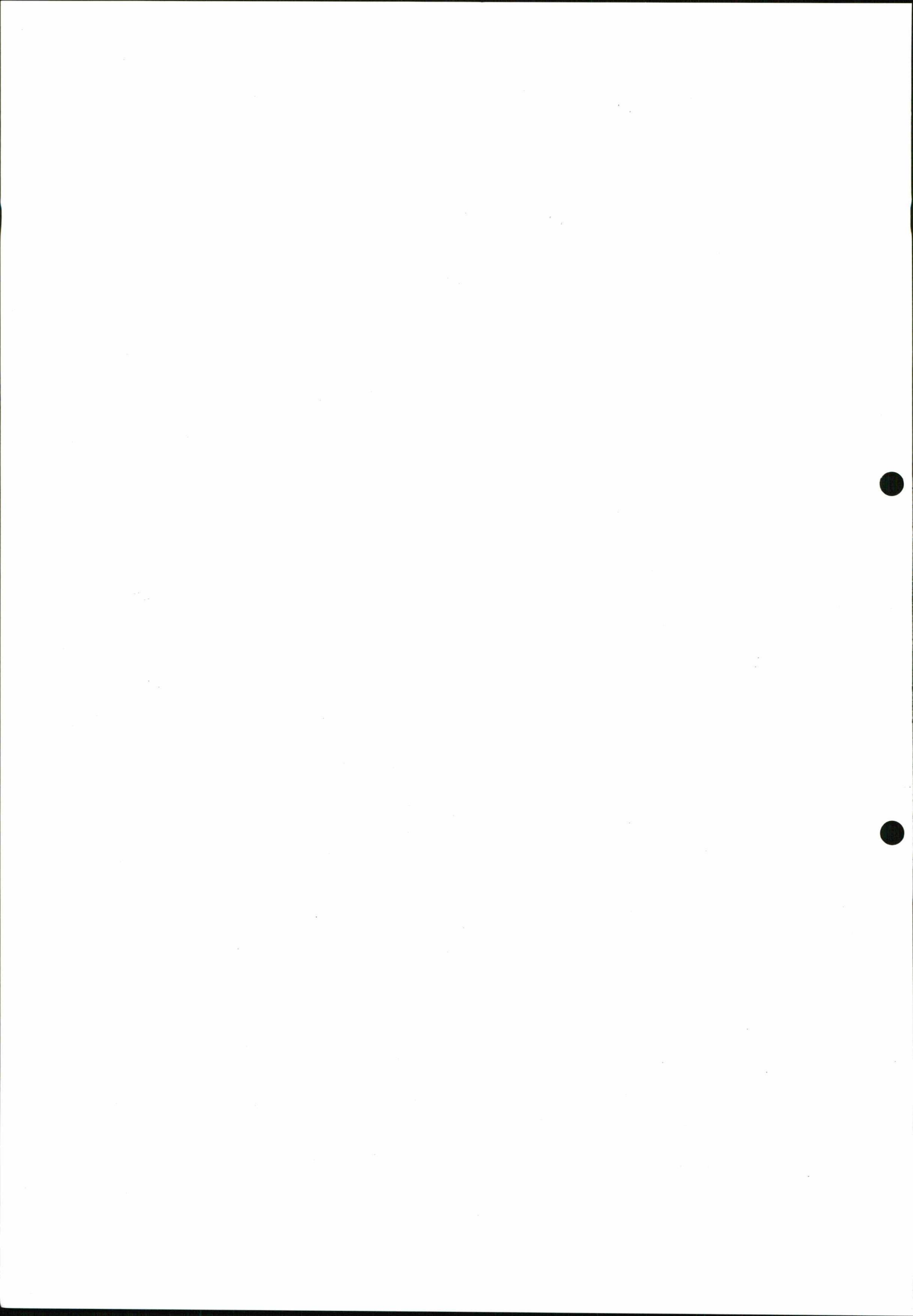
Blokweek	4
Leerdoel 13	De leerling is in staat om de bijdrage van de andere disciplines te omschrijven en deze in te schakelen wanneer dat nodig is
Tijd	200 minuten
Leergebied/vak	Ziektekunde/verpleegkunde
Inhoud	Informatie geven over taken en verantwoordelijkheid van andere disciplines. De leerling moet een aantal concrete situaties aangeven waarin hij deze disciplines voor specifieke zorg of hulp willen invoeren; zie ook doel 7, 8, 9, 10 en 11
Suggestie voor werkwijze	Doceren. Refereren aan praktijkopdracht. Rollenspel teambespreking
Literatuursuggestie	Kerstens, J. en Meulen, J. v.d., De verpleegkundige in bespreking en gesprek. Stafleu, Leiden, 1978 Verschoor, E. e.a., Psychiatrie deel 3, Spruyt, Van Mantgem & De Does, Leiden, 1980

Blokweek	5
Leerdoel 14	Het herkennen van conflicten tussen bewoners en deze conflicten kunnen hanteren. <ul style="list-style-type: none">- Ervoor zorgdragen dat bewoners elkaar niet lastig vallen.- Conflicten kunnen oplossen.- De vaardigheid van de bewoners vergroten om dreigende conflicten te voorkomen of om deze zelfstandig op te lossen
Leerdoel 15	De leerling is in staat er voor te zorgen dat conflicten niet escaleren. De leerling moet kunnen aangeven welke situaties aanleiding geven tot ruzies en kan deze situaties zo nodig vermijden
Tijd	200 minuten
Leergebied/vak	Gezondheidskunde/verpleegkunde
Inhoud	In een leefgroep ontstaan conflicten. In de les moet aandacht besteed worden aan functionele/niet-functionele conflicten. Bemiddeling bij conflicten
Suggestie voor werkwijze	Onderwijsleergesprek. Rollenspelen
Literatuursuggestie	Fokkens, W.H., Incompatibilité des humeurs. Tijdschrift voor Ziekenverpleging, 13, 399-403, 1987 Schoor, G., Omgaan met agressie. Samson-Stafleu, Alphen aan de Rijn, 1987

Blokweek	5
Leerdoel 16	De leerling moet kunnen verklaren waarom structuur, discipline en regelmaat het wonen in een groep vergemakkelijkt
Tijd	150 minuten
Leergebied/vak	Verpleegkunde
Inhoud	Motivatie waarom structuur, discipline en regelmaat belangrijk zijn. De leerling kan inzien dat de 'nabije toekomst stabiel is', dit kan geruststellend werken voor de bewoner
Suggestie voor didactische werkvormen	Onderwijsleergesprek over regels. Leerling vragen laten formuleren. Praktijkopdracht bespreken
Literatuursuggestie	Altschul, A. en Simpson, R., Psychiatrische verpleegkunde, Stafleu, Alphen aan de Rijn, 1980
<hr/>	
Blokweek	6
Leerdoel 17	Een bijdrage leveren aan het ontwerp van een activiteitenplan dat door de individuele bewoner buiten de woongroep wordt gevolgd
Leerdoel 18	De leerling moet kunnen aangeven welke invloed de diverse activiteiten kunnen hebben op het functioneren van de individuele bewoner
Leerdoel 19	De leerling kan activiteiten aangeven die de mogelijkheden van de bewoner maximaal aanspreken
Tijd	150 minuten
Leergebied/vak	Ziektekunde, therapieën/verpleegkunde M
Inhoud	Informatie geven over 'mogelijke' activiteiten door/voor bewoners, taak en functie vormingswerk. Welke invloed kunnen activiteiten hebben. A-, B-, C-therapie/op het functioneren van de bewoner/groep
Suggestie voor didactische werkvormen	Leerling zelf een tentoonstelling/markt laten inrichten met therapieën en activiteiten interviewen van medewerkers in de praktijk
Literatuursuggestie	Verschoor, E. e.a., Psychiatrie deel 3, Spruyt, Van Mantgem & De Does, Leiden, 1980

Blokweek	7
Leerdoel 20	<p>De leerling moet begeleiding geven bij het zoeken naar normen en grenzen binnen de woongroep. Deze normen en grenzen betreffen o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none">– het schoonhouden van de woonomgeving;– het verzorgen van zichzelf (wassen en scheren);– rekening houden met elkaar (niet alles alleen opeten, elkaar niet tiranniseren, elkaar helpen). <p>De wijze waarop de leerling deze begeleiding aanpakt, is sterk afhankelijk van de eigen normen met betrekking tot uiterlijke verzorging en sociaal gedrag. Tevens leven er in het team verschillende opvattingen over dergelijke samenleefgewoonten. Van de leerling verwacht men dat hij met deze vaak tegenstrijdige zaken kan omgaan</p>
Leerdoel 14	<p>Het herkennen van conflicten. Deze conflicten kunnen hanteren.</p> <ul style="list-style-type: none">– Ervoor zorgdragen dat bewoners elkaar niet lastig vallen– Conflicten kunnen oplossen– De vaardigheid van de bewoners vergroten om dreigende conflicten te voorkomen of om deze zelfstandig op te lossen
Tijd	300 minuten
Leergebied/vak	Gezondheidsleer
Inhoud	<p>Normen en grenzen staan centraal bij dit leerdoel. Het is belangrijk dat de leerling zich bewust is (wordt) van normen en grenzen. Behalve bewustwording moet de leerling een standpunt bepalen over normen en waarden die in een leefgroep gelden, en welke aanpassing dit van de leerling vraagt. Hij moet leren dit te verwoorden. De leerling zal met tegenstrijdige normen/waarden moeten kunnen omgaan</p>
Suggestie voor didactische werkvormen	<p>Onderwijsleergesprek. Praktijkopdracht bespreken. Aantal controversiële situaties omschrijven</p>
Literatuursuggestie	<p>Piepenbrink, R., Alledaagse machtsuitoefening door psychiatrische verpleegkundigen, Tijdschrift voor Ziekenverpleging 5, 147-151, 1985</p>

Blokweek	Iedere blokweek
Leerdoel 21	<p>De leerling zal moeten leren omgaan met angst voor lichamelijk contact, agressie, emotionaliteit en seksualiteit in de woongroep.</p> <p>Het langdurig samenwonen van psychiatrische patiënten binnen een woongroep leidt tot specifieke uitingsvormen van lichamelijk contact, agressie, emotionaliteit en seksualiteit.</p> <p>De leerling moet deze uitingsvormen kunnen herkennen en zich bewust worden van de reacties die deze bij hemzelf teweegbrengen (reacties van angst, afkeer, weerstand, bevrijding en genot).</p> <p>De leerling moet in staat zijn voor zichzelf een zodanige houding te kiezen waardoor hij de bewoner niet tekort doet en zichzelf niet schaadt. Hij moet daarbij met name rekening houden met zijn macht over de oudere afhankelijke bewoner. Tevens moet hij reeds bestaande gedragspatronen kunnen accepteren</p>
Leerdoel 22	De leerling is in staat om de bewonersgroep te begeleiden bij het sterven van een medebewoner
Tijd	100 minuten per blokweek
Leergebied/vak	Verpleegkunde M.T.
Inhoud	Bij deze doelstellingen is het noodzakelijk dat de leerling zelf praktijksituaties inbrengt. In de les moet veel aandacht worden geschonken aan herkenning van reacties van de leerling. Leerling moet kunnen experimenteren met verschillende houdingen
Suggestie voor didactische werkvormen	<p>Incidentmethode, rollenspel. Klein gesprek. Literatuurstudie. Praktijkopdrachten materiaal als uitgangspunt voor de les</p> <p>Docent en leerlingen selecteren zelf literatuur</p>

Deel III

HANDLEIDING VOOR DE PRAKTIJK

6 Inleiding

In deze handleiding willen wij concrete aanwijzingen bieden om de leerlingen te begeleiden tijdens de uitvoering van het praktijkgedeelte van deze leereenheid.

Deze handleiding bevat behalve een overzicht van de totale leereenheid ook de leerdoelen en toetsen c.q. de praktijkopdrachten.

Omdat het grootste gedeelte van de leerdoelen betrekking heeft op het leren van vaardigheden, zal de toetsing ook een toetsing zijn van deze vaardigheden.

De beoogde vaardigheden zijn sterk gekoppeld aan het werken op een verblijfsafdeling voor langdurige behandeling. Het is dan ook van groot belang dat de opleidingstijd die in het praktijkopleidingsplan voor deze leereenheid gereserveerd is, 240 uur in een periode van 8 maanden, ook daadwerkelijk gebruikt wordt om de vereiste vaardigheden voor te bereiden, te oefenen en na te bespreken.

In het bijzonder voor deze leereenheid is van belang dat de praktijkbegeleiding en de werkbegeleiding in gesprekken met de leerling de volgende zaken aan de orde stellen.

- 1 Welke filosofie hangt de afdeling aan ten aanzien van het stimuleren van de zelfzorg?
Welke eisen stelt deze filosofie aan het gedrag van de leerling?
Welke normen en waarden spelen een belangrijke rol in de woongroep?
Hoe denkt deze afdeling over het samenwonen van de patiënten?
Welke rol zal de leerling daarin spelen?
 - 2 Het maken van een plan voor de wijze waarop de leerling betrokken zal worden bij het stimuleren van de huiselijke recreatie: eerst eenvoudige vormen zoals samen koffie drinken, later meer complexe activiteiten zoals het organiseren van feesten en vakanties.
 - 3 Op welke wijze wordt er gewerkt met verpleeg- en begeleidingsplannen?
Welke procedure wordt er gevolgd om tot deze planning te komen? Hoe wordt het verpleegplan vertaald in verpleegkundige zorg?
Welk aandeel zal de leerling daarin moeten leveren?
 - 4 Welke ondersteuning kan de leerling krijgen als er zich moeilijkheden voordoen bijvoorbeeld m.b.t. de conflicthantering?
 - 5 Op welke wijze worden op deze afdeling somatische zieke bewoners verpleegd en verzorgd? Welke afspraken bestaan hierover? Welke procedures bestaan er t.a.v. het inschakelen van derden zoals de huisarts?
 - 6 Op welke wijze worden op deze afdeling de bewoners begeleid als één van de medebewoners overlijdt? Hetzelfde geldt voor het vertrek van bewoners of de komst van nieuwe bewoners.
 - 7 Tevens is van groot belang dat de praktijkbegeleider en de werkbegeleider bijzondere aandacht besteden aan de opvang van de nieuwe leerling in het team. Met name op een afdeling voor langdurige behandeling blijken de leerlingen een veel grotere betrokkenheid te hebben bij de bewoners dan op
-

andersoortige afdelingen. Dit vereist ook dat de leerlingen een bijdrage moeten leveren aan de besluitvorming omtrent het wel en wee van de afdeling. De leerlingen blijken doorgaans moeite te hebben met deze actieve rol in het team. Zij zijn nog weinig vaardig in het hanteren van vergadertechniek en zijn zelden op de hoogte van de wijze waarop besluiten tot stand komen en hoe de verantwoordelijkheden verdeeld zijn.

E.e.a. zal in nauw overleg moeten plaatsvinden met het hoofd van de afdeling.

In hoofdstuk 5 vindt u een aantal concrete aanwijzingen voor de begeleiding. Nadere invulling kan het beste geschieden in overleg met de docent verpleegkunde die deze leereenheid coördineert.

6.1 Tijdsbesteding

In de wettelijke regeling wordt voor de leerling tijdens de praktijkleerperiode 1011 uren uitgetrokken gedurende 2 jaren en 9 maanden. Dat betekent dat de leerling tijdens deze leereenheid, naast het werken op de afdeling als werknemer, ongeveer 240 uur moet besteden aan het uitwerken van opdrachten, verslagen en dergelijke. Wij schatten dat de werkbegeleider daarin een bijdrage moet leveren van ongeveer 76 uren en de praktijkbegeleider ongeveer 30 uren per leerling.

7 Aanwijzingen voor de praktijk- en werkbegeleiding

7.1 Introductie van de leerling

- 1 De praktijkbegeleider laat de leerling kennismaken met de nieuwe afdeling, het afdelingshoofd en met de toegewezen werkbegeleider(s).
- 2 De praktijkbegeleider neemt met de betrokkenen de leerdoelen van deze leereenheid door en stelt aan de hand daarvan vast waaraan de leerling in de komende periode zal gaan werken.
- 3 De praktijkbegeleider en de werkbegeleider bekijken gezamenlijk of deze afdeling nog specifieke leerdoelen nodig acht, die niet in deze leereenheid aan de orde komen, zoals:
 - moet de leerling in de units samen met de bewoners koken?
 - kan de leerling koken?
 - zijn er specifieke activiteiten, die bijzondere leerdoelen opleveren voor de leerling?
 - ga de opmerkingen 1 t/m 7 in de inleiding na en onderzoek welke zaken voor deze afdeling van belang zijn.
- 4 Welke persoonlijke leerdoelen wil de leerling nastreven in de komende periode? Welke opdrachten heeft hij meegekregen uit de voorgaande praktijkleerperiode?
- 5 Leg de afgesproken leerdoelen vast in het POB van de leerling. En maak een afspraak voor de tussenevaluatie, waaraan ook het hoofd van de afdeling zal deelnemen.

- 6 Praktijkbegeleider en werkbegeleider maken samen met de leerling een planning en afspraken over de wijze waarop de praktijkopdrachten uitgevoerd zullen gaan worden.
 - Wanneer zal aan welke opdrachten gewerkt worden?
 - Wie zal begeleiding bieden bij het werken aan de opdrachten?
 - Welke problemen zijn er te verwachten bij het werken aan de opdrachten?
 - Bespreek hoeveel tijd de leerling aan de opdrachten kan besteden als *leerling*. D.w.z. hoeveel tijd de leerling ten behoeve van het praktijkgedeelte van zijn opleiding kan gebruiken, zodanig dat hij ook tijd over heeft voor andere activiteiten op de afdeling.
- 7 Maak met de leerling afspraken over verdere begeleidingsmomenten: MPB-gesprekken, samenwerken aan praktijkopdrachten, de 6-weekse evaluatiemomenten enz.
- 8 Leg de afspraken vast in het POB.

7.2 Tussenevaluatie

- 1 Ga na of de gemaakte afspraken tijdens de introductie nagekomen zijn door:
 - de leerling;
 - de werkbegeleider(s);
 - het afdelingshoofd;
 - de praktijkbegeleider.
- 2 Onder leiding van de praktijkbegeleider wordt nagegaan of de uitwerking van de praktijkopdrachten tot bevredigende resultaten heeft geleid, zodanig dat geconstateerd kan worden dat de betreffende leerdoelen bereikt zijn. Dit onderdeel zal zowel door het afdelingshoofd, in overleg met de werkbegeleiders, als door de praktijkbegeleider van tevoren voorbereid dienen te worden.
- 3 Bij een positieve tussenbeoordeling worden vervolgsafspraken gemaakt voor de resterende leerdoelen en praktijkopdrachten.
- 4 Bij een negatieve tussenbeoordeling worden afspraken gemaakt over aanvullende opdrachten, bijstelling van de begeleiding en eventuele aanpassing van de leerdoelen, om de leerling alsnog in staat te stellen bij de eindbeoordeling een positieve waardering te laten behalen.
- 5 Stel een datum vast voor de eindbeoordeling.
- 6 Alle nieuwe afspraken worden vastgelegd in het POB.

7.3 Eindbeoordeling

- 1 Onder leiding van de praktijkbegeleider wordt nagegaan of de gemaakte afspraken tijdens de tussenevaluatie nagekomen zijn door:
 - de leerling;
 - de werkbegeleider(s);
 - het afdelingshoofd;
 - de praktijkbegeleider.
-

- 2 Ga na of de uitwerking van de praktijkopdrachten tot bevredigende resultaten heeft geleid, zodanig dat geconstateerd kan worden dat de betreffende leerdoelen bereikt zijn. Dit onderdeel zal zowel door het afdelingshoofd, in overleg met de werkbegeleiders, als door de praktijkbegeleider van tevoren voorbereid dienen te worden.
- 3 Bij een positieve beoordeling wordt deze praktijkleerperiode afgesloten.
- 4 Bij een negatieve waardering wijst de praktijkbegeleider op de mogelijkheid om tegen de beoordeling en wijze waarop deze tot stand is gekomen, in beroep te gaan.
- 5 Het hoofd van de afdeling (en de opleidingscoördinator) overleggen met het hoofd van de school over de wijze waarop de leerling onderdelen uit deze praktijkleerperiode moet overdoen.
- 6 Alle nieuwe afspraken worden vastgelegd in het POB.

Deel IV

PROCESBESCHRIJVING

8 Procesbeschrijving

Bij het samenstellen van deze leereenheid zijn de volgende stappen genomen.

- 1 Samenstellen van een ontwikkelgroep.
- 2 Vaststellen van de leereenheid op grond van de tussen- en eindtermen en op grond van het leerplan van de school.
- 3 Maken van taakanalyses op de diverse afdelingen van de aangesloten instellingen.
- 4 Formuleren van leerdoelen.
- 5 Samenstellen van toetsen.
- 6 Ontwerpen van onderwijsleersituaties, zowel in de school als in de praktijk.
- 7 Samenstellen van deze procesbeschrijving.

8.1 Toelichting op de stappen

1 Samenstellen van een ontwikkelgroep

In de ontwikkelgroep hebben zitting genomen:

- mw. A. IJedema, praktijkbegeleider Licht en Kracht;
- mw. S. Koopmans, praktijkbegeleider Groot Bronswijk;
- Mw. I. Damhuis, praktijkbegeleider Groot Bronswijk;
- mw. P. Claus, praktijkbegeleider Beileroord;
- dhr. Th. Nijland, werkbegeleider Beileroord;
- dhr. A. Duiker, praktijkbegeleider Dennenoord (tot 1-10-1987);
- dhr. B. Meijer, projectleider Erudiet;
- mw. K. Janssen-Teluy, ontwikkelaar SOVOV;
- dhr. J. Kessels, ontwikkelaar SOVOV.

In de eerste bijeenkomst is toegelicht op welke wijze SOVOV aan de ontwikkeling van deze leereenheid zou willen werken. De integratie van het schoolgedeelte en het praktijkgedeelte staat daarbij voorop. Daartoe is het belangrijk dat er medewerkers uit de praktijk bij de ontwikkeling betrokken zijn. Achteraf is geconstateerd dat er nog meer werkbegeleiders uit afdelingen voor langdurige behandeling in de ontwikkelgroep zouden moeten zitten. Deze mensen kennen het werk en de problemen op de afdelingen het beste. Met name de werkbegeleiders kunnen de integratie theorie en praktijk het beste bewaken.

2 Vaststellen van de leereenheid op grond van de tussen- en eindtermen en op grond van het leerplan van de school

De vaststelling van de keuze voor een bepaalde leereenheid werd vooral ingegeven door het leerplan van de Erudiet. Vanuit SOVOV werd enkel de eis gesteld dat het een leereenheid zou betreffen die geschikt is voor de tweede leerperiode uit de opleiding. De uiteindelijke formatie van de ontwikkelgroep is dan ook pas samengesteld na de keuze van de leereenheid. Op deze wijze kon de ontwikkelgroep bemand worden door ter zake kundige praktijkmensen. De ontwikkelgroep heeft het zeer moeilijk gevonden om de algemeen en abstract geformuleerde tussentermen uit de regelingen te concretiseren voor een verblijfsafdeling voor langdurige behandeling. Concretisering was pas verantwoord mogelijk na het uitvoeren van taakanalyses op de desbetreffende afdelingen.

3 Maken van taakanalyses op de diverse afdelingen van de aangesloten instellingen

De taakanalyses werden uitgevoerd door de ontwikkelaars van SOVOV. Zij waren onbekend met het werkterrein en konden zich daardoor onbevooroordeeld opstellen ten aanzien van het verpleegkundig handelen dat van de leerling verlangd wordt op een afdeling voor langdurige behandeling. Het was een grote steun voor de ontwikkelaars dat de praktijkbegeleiders uit de betreffende instellingen zorg hadden gedragen voor een goede introductie op de diverse afdelingen. De medewerking aan de taakanalyses door de verpleegteams was zeer coöperatief.

De verslaglegging van de taakanalyses werd door de ontwikkelgroep becommentarieerd en waar nodig aangevuld.

4 Formuleren van leerdoelen

Het materiaal van de taakanalyses vormde het basismateriaal voor de leerdoelen. Het onderwerp werd zorgvuldig afgebakend van andere leereenheden. Zo werd besloten om onder andere het verlenen van de basiszorg en het verrichten van elementaire verpleegkundige handelingen buiten deze leereenheid te laten, omdat deze elementen elders in het leerplan een betere plaats konden krijgen.

De tussenprodukten werden telkens door de achterban van de praktijkbegeleiders in de instellingen besproken.

Deze stap leverde een omschrijving van de werkzaamheden van de leerling met de bijbehorende leerdoelen.

5 Samenstellen van toetsen

Bij elk leerdoel is vervolgens zorgvuldig nagegaan op welke wijze de leerling een bewijs zal moeten leveren om aan te tonen dat hij het betreffende leerdoel gerealiseerd heeft. Dit heeft geleid tot een reeks toetsen, die vaak de vorm hebben aangenomen van praktijkopdrachten gecombineerd met een theoretische reflectie.

6 Ontwerpen van onderwijsleersituaties, zowel in de school als in de praktijk

De leerdoelen en de toetsen vormden het vertrekpunt voor het ontwerpen van onderwijsleersituaties.

Omdat de toetsen vaak al de vorm hadden van praktijkopdrachten, konden deze dienen om een invulling te geven aan de praktijkleerperiode die bij deze leereenheid hoort.

Voor het schoolgedeelte is nagegaan op welke wijze de verschillende leergebieden en vakken een ondersteuning kunnen bieden aan de leerling om de gestelde doelen te bereiken. Per leergebied en per leerdoel heeft dit geleid tot een korte beschrijving van de inhoud, en suggesties voor didactische werkvormen en voor de literatuurstudie.

Bij de invulling van het schoolgedeelte is ervaren dat de vakkenverdeling en de urenverdeling uit de regelingen als een keurslijf hebben gewerkt. Temeer daar de leerdoelen als uitgangspunt voor de invulling van het programma hebben gediend. En deze leerdoelen zijn niet altijd exact te rubriceren onder één vak of leergebied.

7 Samenstellen van deze procesbeschrijving

Deze procesbeschrijving heeft als doel, naast de concrete produkten uit deze leereenheid, aan te geven op welke wijze er gewerkt is in de ontwikkelgroep. Met een dergelijke procesbeschrijving kunnen andere belangstellenden hun voordeel doen als zij ook op deze wijze onderdelen van de opleiding willen ontwikkelen.

Het samenstellen van een leereenheid op de bovenbeschreven wijze is een moeizame aangelegenheid. Het vergt van de betrokkenen veel tijd voor overleg, niet alleen in de ontwikkelgroep, maar ook in het thuisfront. Omdat in zeven bijeenkomsten het produkt geleverd moest worden, speelde de tijdsdruk een grote rol.

Door die tijdsdruk zijn de SOVOV-ontwikkelaars soms al te voortvarend te werk gegaan, waardoor andere leden uit de ontwikkelgroep het zicht op de stappen kwijtraakten.

De praktijkbegeleiders hebben vaak in een te korte tijdsperiode de tussenprodukten in hun instellingen moeten bespreken en van commentaar moeten voorzien.

De gevolgde werkwijze was voor iedereen nieuw. De taakanalyses, leerdoelen, toetsen en praktijkopdrachten nodigden uit tot boeiende inhoudelijke discussies, waar onvoldoende tijd voor genomen kon worden.

Door deze tijdsdruk zijn onvermijdelijke misverstanden en frustraties bij de diverse leden niet tijdig gesignaleerd en hebben soms tot spanningen geleid.

Keerzijde van de gevolgde werkwijze is echter dat een relatief grote groep verpleegkundigen uit de praktijk hun bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van deze leereenheid. Met name de geconsulteerde werkbegeleiders hebben op deze wijze een gewaardeerde inbreng kunnen leveren. Een dergelijke betrokkenheid bij het produkt zal de invoering van deze leereenheid zeker ten goede komen.

Het is nu nog te vroeg om een afgewogen oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit en de bruikbaarheid van deze leereenheid.

Het materiaal voor het schoolgedeelte moet in de handen van de diverse docenten zijn uiteindelijk vorm krijgen.

De verpleegkundigen en leerlingen die de produkten echter hebben bestudeerd, zijn tevreden over het resultaat. De leereenheid sluit aan bij de behoeften van de afdelingen. Het materiaal wordt ervaren als voldoende concreet en duidelijk. De betrokkenen hebben de indruk dat een bruikbaar handvat wordt aangeboden om de praktijkopleiding beter gestructureerd vorm te geven.

Het werken aan deze leereenheid heeft een brede uitstraling gehad op de organisatie van het onderwijs in de school. De leerroute die de leerling volgt door de instelling wordt meer bepalend voor de inrichting van de leerperiodes en de lesroosters dan de logische ordening van leerstof die ten grondslag ligt aan de schoolvakken en aan de verpleegkundige theorieën.

Een dergelijke uitstraling is ook in de instellingen waar te nemen. De vaststelling van de leerroutes van de leerling door de instelling zal veel meer in overleg met de school moeten plaatsvinden. Alleen op die wijze kan de school aan de leerling een praktische ondersteuning bieden bij zijn verpleegkundige professionalisering.

